

ZAMBIE – Lusaka, Kasisi, Chingola

Zambie je vnitrozemským státem v Jihostřední Africe. Sousedí se Zairem, Angolou, Namibií a naposledy s Mosambikem, Malawi a Tanzanií. Má 752.614 km². Republika působí , je součástí britského společenství národů = Commonwealth.

Je rozdělena do 9 provincií (North Western, Western, Southern, Copperbelt, Central, Lusaka, Eastern, Lua Pula, Northern), ty se dále dělí na oblasti. Hlavním městem je Lusaka, poté je největším Kitwe, Ndola a další...

Na území Zambie je rozlehlá náhorní plošina v průměrné výšce 1000-1500 m.n.m. je rozčleněna širokými údolními řek (Zambezi a Kafue river). Největší řeka Jižní Afriky Zambezi, pramenící právě zde v Zambii, u města Kariba na ní byla vybudována hydroelektrárna s obrovským umělým jezerem.

Do severní části Zambie zasahuje kus jižní výběžek jezera Tanganika a je zde další velké jezero Kariba.

Podnebí

je tropické, mění se poněkud podle nadmořské výšky, podle oblastí – na západě je sušší. Od listopadu do dubna je zde počasí teplé, deštivé, charakteristické vysokou vlhkostí vzduchu a častými lijáky a bouřkami. Období sucha je chladnější, v horských oblastech může teplota klesnout až k bodu mrazu. Listopad – duben je období dešťů, v červenci jsou teploty kolem 16 C a v lednu 21 C.

Geografie

a buší, což jsou savany a ostrůvky lesů. Rozsáhlé husté lesy jsou na jihu země, převládá především hodnotný rhodeský týk. Husté travinaté porosty mají především říční bažinaté oblasti, kolem jezer se vyskytují rákosy.

Zvířena je velmi bohatá, převládají specifické pro africkou savanu. Stavby zvířat se velice snížily a to především z důvodu častého a frekventovaného lovu. Takže pan Dr. Kusý měl pravdu, je to všechno vyžrané... Na ochranu zvířat vznikly přírodní rezervace včetně národních parků Kafue a Luangwa. Další tak trochu přírodní rezervace, ovšem nejen se spoustou roztomilých zvířátek, ale také se spoustou **MUZUNGU** se nazývají **LODGE**. Také jsme některé navštívily : Lapala Lodge, Prótea Lodge, Chaminuka Lodge, na kterou máme krásné vzpomínky, které budou uchovány asi v našich vzpomínkách hodně dlouho. No, jen tak na upřesnění, holky si dali **MOSI** za 10.000 **KWACHA** (1000KW= 6 Kč) a bylo nám fajn, tedy až potom, co jsme odjeli, jelikož jsme si oddechli. Takovou Afriku rády nemáme. Ještěže jsme potkaly aspoň tu želvičku na silnici.

Lidé a dějiny

Na území žily lidé a jejich předchůdci již před několika miliony let. Žijí zde mnohé kmeny, které hovoří Bantuskými jazyky, ty sem začaly pronikat počátkem našeho letopočtu ze severovýchodu. Další kmeny, jako Kololové, Ngoniové sem přichází až později, v polovině 19.století.

První poznatky o této zemi jsou známy Evropanům z cest skotského misionáře Davida Livingstona (1813-1873), který prošel oblastí horního toku Zambezi a v roce 1855 objevil vodopády, ty kterých se místní domorodci báli, nedokázali překonat strach z mohutnosti a živlu VODY. Vodopády byly pojmenovány dle tehdejší královny Viktorie. Poté do země pronikali prospektoři Britské jihoafrické společnosti vedené Cecilem Rhodesem, který se posléze stal významným Jihoafrickým politikem a podnikatelem. Začali zde uzavírat smlouvy s místními černošskými náčelníky a začali se zmocňovat místních dolů na nerostné bohatství.

Roku 1911 byla země pojmenována Severní Rhodesií, s hlavním městem Livingstone. Poté začalo stoupat i procento bílých obyvatel, z důvodu otevření tzv. Měděného pásu Copperbelt. Roku 1953 se spojila Severní a Jižní Rhodesie a vytvořily federaci. Ta neměla dlouhého trvání a po deseti letech se rozpadla. 1923 – přímý protektorát britské kolonistické vlády.

Rok 1964 je pro Zambii bodem zvratu, počátkem nezávislosti, prezidentem se stal Kenneth Kaunda (*1924)

Časté vnitřní stranické spory, které byly také výrazem etnické výtržnosti, vedly k častým nesrovnalostem a právě ty byly důvodem ke vzniku nové Jednostranné vlády (1972). – jedna po. Strana. Nová ústava zaručuje pluralitní systém a svobodnou volbu parlamentu, prezidenta.

Úředním jazykem je angličtina, mnoho obyvatel však mluví neustále Bantuskými jazyky, kterých je 72 jako Bemba, Nyanja, Tonga, Lozi, Tumbuka.

Muli shani, Tioi Buino, Nato tela, Natasha, Zikomo, Chongo, Buela kuno.....

Většina lidí zde vyznává Křesťanství, je zde však mnoho lidí, kteří se stále hlásí k tradičním africkým vírám. Složení obyvatelstva je jinak velmi pestré, žijí tu Hinduisté, Muslimové, Mormoni. Náboženství – protestanti 35 %, římská katolíci 26 %, afričtí křesťané 8 %.

Počet místního obyvatelstva je 11 mil., je nejvíce koncentrováno v oblasti Copperbelt a v linii podél železnice. Je zde hodně kostelů, škol, dětí, církví, jedna z nich je i 1. JH Africká církev.

Hospodářství

Dvě třetiny obyvatelstva se zabývají **zemědělstvím**, ale naprostá většina produkce je určena pro vlastní spotřebu. Pěstuje se zde především kukuřice, kasava a nejrůznější druhy **zeleniny**, z toho jsme ochutnaly – Kasavu, Impwy. Ze zeleniny jsme jinak pojídaly, co se dalo – mrkev, zelí, rajčata, okurky, papriky, všemožné listy, bramborovou nať.

Nejvíce cool však bylo **ovoce** – melouny, ananas, mango, banány, papána.

Naše úspěšné salátky ze zeleniny, které nás každý večer v Kasisi sjednocovaly, kde jsme každý den postupně zhodnotily, poplakaly po našich láskách a porozdávaly si navzájem své zkušenosti a rozumy. Šimečková opruzovala svými stálými a neskutečnými otázkami... Jsme rády, že jsme si uvědomily, že jídlo tak neskutečně spojuje, zachovaly jsme tedy rodinný/ přátelský kruh, který je nutný při takovéto práci, jako zde v Kasisi.

Hospodářství Zambie je jednostranně závislé na těžbě a vývozu mědi. Bohaté zásoby v měděném pásu zemi posouvají na 4. místo na světě v množství mědi. Navštívily jsme největší měděný důl na světě, který je otevřený, jménem *Changa Opedpit meine*. Dále se těží nejrůznější druhy rudy, zinku, kobaltu. Mezi hlavní průmyslová odvětví patří zpracování mědi a ostatní těžby. Vyrábí se textil, pneumatiky, výbušniny. Typickým ošacením je *Chetange*, což je pruh látky, která je používána jako sukně, nebo jako přehoz na zádech k zavěšení dítěte na záda. Všechny ženy jsou zde krásné, rády se strojí, oblékají si především pestré oblečení, které vynikne na jejich krásné černé kůži. Je faktem, že je to velice poutavé, když si tyto ženy obléknou něco pestré barevného, až člověku přechází oči. Zkrášlují se pletením svých vlasů, takzvané hair plaiting, některé ženy si do svých připlétají umělé náhražky vlasů. Valná většina, především chudší vrstvy, mají však zapletené pouze své vlasy. Je to opravdu velice dekorativní a stylové.

Doprav

Silnice, hlavní tahy jsou velice dobře zpevněné, upravené a na rozdíl od našich silnic jsou velmi široké, s vysokými krajnicemi. Řídí se zde vlevo, takže chvilku trvalo se rozjezdít, všichni troubí a blikají. Ale když to tak shrnu, musím říci, že se bojím řídit více tady, než v Africe.

Zdravotnictví

Má málo lékařů, stará se především o endemické choroby. Zdravotnictví je zde zajištěno čtyřmi systémy, které jsou – Vládní, Misionáři, Měděné společnosti poskytující zdravotnickou péči, Soukromí lékaři (je jich málo), mnoho obyvatel na tyto služby nemá prostředky. Pod soukromý sektor spadá i klinika dr. Kusého, pod společností Czech Aid, se sídlem ve Vodičkově ulici v Praze. Klinika v Zambii sídlí v Nangwenya road – Health Centre Lusaka 8238. Zde působí čeští zaměstnanci, sestry (Helena, Pavla, Renata – fyzioterapeutka, africká sestra), lékaři (Dr. Kusý, Alena), kteří zabezpečují chod kliniky. Ta je rozdělena na pediatrii, internu, gynekologii, fyzioterapii. Klinika má určitý koncept, kdy zabezpečuje lékařské ošetření lidem, kteří si tyto výkony mohou zaplatit a poté jsou finance využívány na další náplň kliniky, kterou jsou služby lidem zdarma, jejich ošetření. Lékaři spolu se sestrami podnikají programy pro ty nejchudší, kteří si lékařskou péči nemohou dovolit. Program jako je Kasisi, Kabweza, Kompaund Kalingalinga, Street Children v Chingole a polní klinika v Aur area. Tyto ošetření jsou tedy bezplatná pro chudé obyvatelstvo, zažily jsme několik takovýchto výjezdů a tato zkušenost v nás zanechala veliké a neskutečné zážitky. Hned na počátku jsme navštívily Kabwezu, vždy si vzpomenu na krásu přírody buše a hned poté na chudobu místních obyvatel, zástup malých dětí, žen a mužů.

Po takovémto seznámení jsme byly rozděleny do míst, kde jsme měly vykonávat naši dobrovolnickou práci. Naše první pouť byla do nedalekého Kasisi Ophanage, který je opravdu vzdálen pouze 37 km od hlavního města Lusaky.

Kasisi – *Domeček pro ty děti, které měli štěstí ...Dr. Kusý*

Byl založen roku 1926, jako Kasisi Orphanage pod polským řádem Little Sisters Of Mary Immaculate (řád neposkvrněné Panny Marie). V současné době se řadí mezi největší a nejlepší v Zambii. V roce 2002 byl přejmenován na Kasisi Children's Home. Kasisi plní své

poslání především v poskytování dětem základních mateřských pudů, pocitů. Na první místo se zde staví dát dětem lásku, základní potřeby pro jejich příjemné a bezstarostné dětství. A samozřejmě pomoci jim v nasměrování do jejich dalšího, budoucího života, který bývá pro děti bez rodičů často velice krutý. Sestry zde tedy pomáhají dětem aby se dokázali začlenit do normálního, běžného života. Z naší strany, ale musíme říci, že jsme zde zažily situace, které nám nepřípadaly moc výchovné pro život, ovlivnění vírou, nastolení překrásného vztahu mezi dětmi, ikdyž tomu jen zřídka je. Však si musíme říci, že i toto k výchově patří a ani sestry nejsou bezchybné.

Je zde přibližně **220 dětí**, které jsou rozděleny do několika skupin, od nejmladších po nejstarší a samozřejmě od těch větších i na děvčata a chlapce.

Byl založen roku 1926, jako Kasisi Orphanage. Je založen pod polským řádem Little Sisters Of Mary Immaculate (řád neposkvrněné Panny Marie). V současné době se řadí mezi největší a nejlepší v Zambii. V roce 2002 byl přejmenován na Kasisi Childrens Home. Kasisi plní své poslání především v uspokojování bioopsychosociálních potřeb dětí a navazování citových vazeb. Na první místo se zde staví především cíl dát dětem lásku, základní potřeby pro jejich příjemné a bezstarostné dětství. A samozřejmě pomoci jim v nasměrování do jejich dalšího, budoucího života, který bývá pro děti bez rodičů často velice krutý. Sestry zde tedy pomáhají dětem začlenit se do normálního, běžného života. Z naší strany ale musíme podotknout, že jsme zde zažily i situace, které nám nepřípadaly příliš výchovné. Prvořadé zde bylo ovlivnění vírou, nastolení hezkého vztahu mezi dětmi. Musíme si však uznat, že výchova má mnoho úskalí a ani sestry nejsou bezchybné.

V sirotčinci je přibližně **220 dětí**, které jsou rozděleny do několika skupin, od nejmladších po nejstarší a samozřejmě i na děvčata a chlapce.

Je zde **oddělení**

- *Batolat*
- *Mladších dětí*
- *Malý domek pro starší děvčata a děti ulice*
- *Malý domek pro starší chlapce*
- *Dvě oddělení pro děti HIV pozitivní - jménem House Of Hope And Martina Boom*

Působí zde **7 polských sester**, **7 Zambijských sester**, které se starají o to, aby se zde děti cítily co nejlépe.. Dále je zde **40 Big mums**, afrických ošetřovatelek, které se starají o základní ošetřovatelskou péči. A to byla i náplň naší práce, pomáhat u malých dětí – batolat, kojenců, pomáhat se základní ošetřovatelskou péčí, edukace místních Big mums. Jelikož jiná kultura se zde opravdu projevuje, často jsou úkony (jako čištění uší, přebalování podle potřeby, ne podle časového rozvrhu a koupání) zanedbávány a tak jsme se snažily najít nejlepší způsob, jak ošetřovatelkám tuto skutečnost vysvětlit a hlavně snažit se, aby se postřehy od nás zanesly do paměti déle než do druhého dne. Ptaly jsme se sestry **Marioly** (matka představená pro Kasisi Orphanage, velice příjemná usměvavá žena v modrém hávu, ostatně jako ostatní sestry), jakým

způsobem vybírají Big mums. Je to prý dle toho, zda mají dobré srdce, zda jsou ochotny spolupracovat a přistoupit na podmínky jim nabídnuté. Mají 3 měsíce zkušební lhůtu. Pokud jsou úspěšné, zůstanou zde, dostávají stravu a ubytování, lékařskou péči zdarma.. Jestliže se stane něco v jejich rodině, pohřeb, nemoc či jiná naléhavá událost, jsou bez okolků uvolněné. Mají 49 volných placených dnů v roce. A 3 dny do měsíce mají též volno, kdy většinou odcházejí za svými rodinami. Spousta ošetřovatelek zde nedaleko bydlí, je však pro ně výhodnější, aby přebývaly zde, hlavně po finanční stránce.

Vzdělání zda začíná v Základní škole Kasisi a pokračuje v nedaleké škole, něco jako 2. stupeň. Po ukončení této školy, děti nacházejí svá budoucí povolání, z toho vyplývá, že děti zde zůstávají do té doby, než jsou finančně zabezpečeny. Některé děti zde stráví jen první roky svého života jelikož nemají matku, postrádají základní potřeby nutné pro batole a kojence. Poté se o ně již může postarat jejich vzdálenější rodina.

Jedním z velkých problémů je *kapacita* Kasisi. Děti jsou přijímány i za podmínek naplnění, takže často léhávají po dvou, ale pokud to zobecníme, je to pro děti asi ta nejmenší potíž, která je mohla potkat. Hlavně, že mají střechu nad hlavou a něco k snědku..

Donátoři jsou pro Kasisi shánění pomocí Foundrassingu – problémem však je, že často dostane dům peníze najednou a musí je nutně použít a po čase nemá co dětem nabídnout. Další získávání prostředků pro chod Domu, či pro uspokojení dětí jsou: dárečky od sponzorů, lidí (především na Vánoce), obdarování oblečením.

Samozřejmě by byli rádi za dobrovolníky, lékařskou péči.

Ráda bych napsala něco z našeho začátku zde v Kasisi ...Domeček House Of Hope, ten domeček, kde jsou děti s HIV, tam kde je jasné, že tyto děti umřou. A přitom je tu takové veselí, tolika úsměvů, jak od sester tak od dětí, nutí nás to k zamyšlení. Vnímáme to normálně, jsme z toho až překvapeny. Asi neřešíme svůj soucit nad těmito dětmi. Jinak bychom tady nemohly působit, však Radko, Věrko, Vás obdivuji, jste statečné. Děti zde křičí, usmívají se, jsou roztomilé, pšikající a často smrdí. Ze začátku jsme skládaly puzzle, pak jsme se snažily o problémy, našich smutcích, ale především radostech, mluvit.

Takhle by se asi dalo představit Kasisi Orphanage, místo, kde jsme zažily nejen smích, řev dětí, pláč, radost, ale především řád dne a poznaly víru asi trochu blíže, jak jsme kdy doufaly ve svém životě. Byly to příjemné týdny, které, jak přiznáváme, ze začátku šly velice pomalu, však po chvílce jak voda utekly.

Alespoň pár řádek z konce naší poutě v Kasisi.

*Je hodně vidět, že jsou děti ovlivněny náboženstvím, tedy lépe řečeno sestry na ně zde takto působí, a děti ji buď přijmou, nebo nechají být a žijí vlastním životem. Většina z nich se však přikloní na stranu víry. Sestry jsou jak SVATÍ ANDĚLÉ, kteří dokáží ukojit tolik krásných lidských dětských srdcí a duší. Dokáží milovat, jsou matkami...Pět neskutečně čistých týdnů zde v Kasisi, když vzpomenu na čas, orientační běh, výlet, běhání, snad jsme udělaly kousek práce. Hodně štěstí do budoucího života sobíci....Jsem ráda, že jsem mohla takhle krásně prožít pět týdnů v Kasisi, společně s děťátkami, sestrami, . Radka... **Kamkoli jdeš, jdi tam s celým srdcem...Konfucius***

Chingola

První dny zde strávené byly hodně osvobozující, začaly jsme si uvědomovat, že máme zase prostor, nemusíme jít domů po 18 hodině, máme televizi, dojdeme si do obchodu. Je to neskutečně krásné město, které na sebe upozorní už jen svou polohou, rozmístěním centrální části a hlavně zelení, která je zde opravdu mohutná. Je to asi také tím, že jsme zde v období dešťů, ale já si Chingola budu pamatovat jen krásnou. *Jak říkal Andrew, Chingola ITS nice...* Člověk cítil volnost, ale i tady zjišťujeme, jak je člověk pohodlný, vždyť v Kasisi jsme to také přežily, nepotřebovaly tolik, co tady, auto, televizi. Jenže najednou to máme a nechceme jinak. A to je ta pohodlnost.

První den jsme absolvovaly večeri u Mr. A Mrs. Cuturi, příjemné popovídání na úrovni, které, a to se musím přiznat, bych už asi brala úplně jinak po dvou týdnech, než jak první den. Rodina byla velice příjemná, ale stejně to bylo hodně náročné, úsměvy, pošklebky... Ale naše angličtina byla ucházející a byly jsme za ni dokonce pochváleny, tak třeba... Čekal na nás měsíc ve víru dětí, které nemají téměř nic, a přitom mají tolik. Spoustu úsměvů pro každého, pohlázení, srdíčko... A hlad. Pavla nám vše ukázala, kupovaly jsme každý den rohlíky či jsme vařily brambory, aby nám děti v naší malé školičce aspoň trochu přemýšlely. Někdy byly dosti líné a dejme si ruku na srdce, jídlo, i ten malý rohlík byl pro ně tím největším zážitkem za den a stejně tak tou největší motivací. Program mohl být jakýkoli, avšak dětem šlo především o jídlo. To jsme poznaly po pár dnech, kdy jednou nám přišlo 5 dětí a jiný den přišlo 40. Prostě je zde vidět opravdu ten základ a problém Afriky, hlad, chudoba, kdy člověk používá ty nejjednodušší akty, aby mohl přežít a nad ničím jiným nepřemýšlí. Když tohle člověk pochopí, pozná a dívá se třeba na jogurt v obchodě úplně jinak. Ale nesmí ho to ovlivnit, aspoň ne tam. Ty potřebuješ taky žít a nemůžeš si odepřít, to na co jsi zvyklý. *Musíš jít, jít dál... Nezmaři*, Musíš dělat, to co tě naplňuje, to co ti dodá sílu. Snad jsem to dost důrazně napsala a budeme si pamatovat ty krásné chvílky, které jsme strávily zde v Chingole. Výlety, podnikané spolu, s našimi Zambijskými bratříčky. Návštěvy Indické ženy, která nás učila mudrosloví indických, vaření Čamplinks, hraní na kytaru. Prostě zapamatovat si vše.

Chingola je situována v Copperbelt Provincii v Zambii, sousedí s Kongem. Má přibližně 175 000 obyvatel, je 4. největším městem Zambie. Město je rozděleno do několika částí, na tzv. Majetné domy, domy pro pracovníky z měděných dolů a v neposlední řadě jsou to tzv. Kompaunds, kde žijí ti nejchudší lidé. Je velice těžké přesně určit statistiku, avšak dle dostupných výzkumů a pramenů zde žije 15 000 sirotků, kteří jsou nakaženi nemocí HIV/ AIDS. Ti však žijí sami, na ulicích. Největším problémem těchto dětí je tedy především ubytování, strava, nezařazenost do společnosti. Děti tedy často žijí sami na ulici z důvodu, že rodiče nemají, většinou místní obyvatelé umírají v mladém věku. Nebo rodiče mají, však tak chudé, že svým dětem nemohou zajistit potřebnou péči, tak je tedy lepší, být v nějaké organizaci, která se o ně postará, zajistí základní potřeby.

CCC – CHINGOLA CHILDREN'S CENTRE – feeding and education program for needy children under 15 years of age...

Organizace vzniká roku 1998 s největším přáním uspět a pomoci dětem.

Program pro děti je situován do několika míst v Chingole.

➤ **Feeding program**, v Anglikánském kostele, v centru města

Kde my jsme pomáhaly s přípravou jídla, poté zajišťovaly program. Nejčastěji sportovní aktivity... úterý, čtvrtek odpoledne

Feeding program v Isseni center – tzv. Drop In center, zde pomáhají s testingem AIDS. Bylo to tu podobné jako u kostela, máme však k dispozici i třídu, když prší, můžeme zde přebývat...

➤ **Zajištění vzdělávání dětí v místních školách**, které jsou situovány především v centru města. Sem děti chodí za vyučováním, normální docházka do školy, moc ale docházku neplní, asi je to příliš nebaví. Po těchto školách jsme jezdily pro vyjádření o studiu těchto dětí.

➤ **Cuturi school**, je zde postavena nová škola, bývalá školka paní Cuturi, kterou v podstatě vedeme vždy my, dobrovolníci. Zde považujeme naši práci za nejdůležitější, jelikož se snažíme co nejvíce dětem ukázat, naučit. Učili jsme je číst, psát, počítat. Snažily jsme vést nějaký program, který se nám docela povedl, tedy my jsme na něj hrdé. Učily jsme děti části těla, něco ze základů hygieny, čas, měsíce, roční období. Snažily jsme, aby náš program byl pestrý, zábavný. Tyto dětičky jsou opravdu trochu jiné, než naši čeští miláčci, které nic nebaví. Ale zase na druhou stranu, byl problém, tedy trochu ztížení situace, nevydržely udržet moc dlouho pozornost, takže bylo nutné měnit aktivity po chvilkách. Nebylo to náročné na fyzickou, spíše na přemýšlení...Ale děti vše pečlivě oplácejí neskutečně krásným úsměvem, takže jste ihned nabuzeni do další práce.

PROGRAM:

- Rozdělení těla, kreslení prstů, používání písniček a říkadel, které doplňují učení a velice ho zpestřují. Př. Clap your Hands ...
- Každý den pak zopakujeme, to, co jsme brali minule a rozšíříme výuku
- My day, náplň dne, co dělám v běžný den, svátky, narozeniny, psaní dnů, světové strany, kreslení My favourite season (mají to dost pomotané, Steve nám hodně pomáhá)
- Povídání o Vánocích, kreslení velkého vánočního stromu, který připravujeme na Vánoční slavnost, zpívání koled – anglicky, česky, naučili jsme je písničku Půjdem spolu do Betléma – Ježíšku, panáčku, tvoření ozdob, dokreslování obrázků , co bych si přál..
- Písničky jako Otec Abrahám, MC Donald.., Hlava – ramena – kolena...

- Body and diseases – snažili jsme se ukázat, vysvětlit fce. těla, 1. srdce, 2. dýchání, 3. krev, 4. žaludek – jídlo, stravování ,HYGIENA !!!...Nakonec jsme přešly až k přenosným chorobám, kdy jsme vysvětlovali základy o AIDS, způsoby přenosu...povídání, jak se chránit...*Pamatuji, jaký jsme měly neskutečně krásný pocit, z tohoto dopoledne, děti mlčky seděly a potom se nás ptaly i na otázky. Steve nám ohromně pomohl, bylo to opravdu skvělé. Vidím Věrku, jak tam stojí a podporuje nás, ukazuje, holky, jste fajn, zajistila nám tu důležitou součást a tou byla podpora a fotografická dokumentace. Bylo to opravduúžasné. Poznámka z toho dne ..we feel good tududududu...*
 - Kreslení času, učení hodin, Věrka byla skvělá, neměla bych na to nervy. Třikrát jim to nakreslíš, řekneš a ony to na počtvrté stejně napíšou jinak a ještě našišato. Ale stále je tu ta situace, že oni opravdu neví, ale i tak mají zájem, neutěčou a neprotestují. Jsou vděčné.
 - Abeceda, napsání písmen na tabuli a pak k nim doplňujeme to, co děti i nás napadá, kreslení, zpívání
 - Poslední den, snažily jsme se navodit příjemnou atmosféru, když už v našich dušičkách není veselo, tak ať to na nás alespoň nepoznají...Raduška skvěle hraje na kytárku, a děti jsme poprosily, aby nakreslily obrázek, jak nás vidí, co si o nás myslí, přišli i větší kluci, všichni sedíme ve škole a zpíváme. Potom jsme dětem rozdaly dárečky, to byl boj...!!!Jak do posledního muže, i o malou tužku...
- Smutno je mi, smutno je mi, jenže na tu bolest není lék....Redl*
- **Sportovní aktivity** na místním fotbalovém hřišti- větší kluci...tady zastáváme roli spíše jako zásobovači rohlíkama, Verunka párkrát také hrála, byla však ihned skoro mrtvá, tak tedy bobíkům alespoň ty housky.

Pobyt v Africe/ Zambii mne posunul do jiných situací, za které jsem neskutečně vděčná, jsem šťastna za tuto příležitost zde být a doufám, věřím v to, že se sem vrátím. Musím, cítím zde své nadšení, svou úlohu. A vidím zde věci, které jsou tak krásně neskutečně – skutečné. Afrika is COOL....for me, my sister. Thank for your time I look forward, 2U

V Africe jdou rychle jen mraky, západy, východy slunce, jinak jde vše pomalu a ladně, ale všichni jsou zde neskutečně bussy.

Snad jsem tam napsala, co se dá, co jsme cítily, budu moc ráda za vaše doplnění, postřehy, korekci.... With love Muzungu..

Teď snad jen pár slov za mě. Něco málo jsem Ti tu, Verunko, poupravila, něco doplnila přímo do textu. Co bych ale rozhodně chtěla říct je, že mě tato cesta hrozně moc změnila, posunula na mé životní cestě zase o kus dál a pomohla mi najít další kus v mozaice sama sebe.

V Zambii jsme zažily různé situace, některé zábavné, jiné méně, při některých jsme se i parádně zapotily. Každá minuta zde strávená však byla a je obrovským obohacením našich všedních nevšedních životů. Poznaly jsme, co je v lidském životě i na světě celkově opravdu důležité a co můžeme bez okolků hodit za hlavu (a není toho zrovna málo ☺).

Nešlo jen o to seznámit se s jiným prostředím, jinou mentalitou a pokusit se s ní sžít, ale domnívám se, že se nám podařilo splnit svůj úkol, a to být zde někomu prospěšný, aspoň trochu těm úžasným dětičkám pomoci a vnést trochu světla do jejich životů.

Chtěla bych poděkovat všem, kteří nám pomohly tohle všechno prožít. Od pana doktora Kusého a naší fakulty, přes Mrs. Cuturi a v neposlední řadě našim rodinám a přátelům, kteří nás podporovali, ač to častokrát bylo trochu proti jejich myslí. A také Stevovi, který nám výborně a trpělivě pomáhal při všech našich činnostech s dětmi v Chingole a stal se nám skvělou oporou i kamarádem. A děkuji především oběma svým novým sestrám – Verunce a Věrce, že to se mnou ty tři měsíce vydržely a že jsme se tak příjemně sblížily asi na celý život. Bylo mi s vámi, holky, moc fajn, děkuji.

Doufám, že se do těchto končin opět podívám, Afrika se usadila hluboko v mém srdíčku a opravdu silně mě k sobě připoutala. I kdyby se však mé kroky do Zambie již nedostaly, mé vzpomínky budou stále žít a má mysl i srdce se sem bude pořád vracet... Verunka, Radka

Zpracovaly: Radka Rejhová a Veronika Šimečková

V případě dotazů se na nás můžete obrátit.

rejha@seznam.cz a FalkaELF@seznam.cz